

Жорстоке обличчя війни

Антологія віршів поетів Придніпров'я про війну

(До 75-річчя від початку Німецько-радянської війни 1941-1945 років)

Дніпропетровськ

2016

**Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді
ім. М. Світлова**

Жорстоке обличчя війни

**Антологія віршів поетів Придніпров'я про війну
(До 75-річчя від початку Німецько-радянської війни 1941-1945
років)**

Дніпропетровськ

2016

Жорстоке обличчя війни: антологія віршів поетів Придніпров`я про війну. До 75-річчя від початку Німецько-радянської війни 1941-1945 років / упорядник В. Білявська; ред. Т. Сафронова; КЗ «Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді ім. М. Светлова». – Дніпропетровськ, 2016. – 52 с.

Ця антологія містить тематично підібрані вірші поетів Придніпров`я різних поколінь про війну.

Сподіваємося, що видання, присвячене 75-річчю від початку Німецько-радянської війни, буде корисним і цікавим молодим українцям, а їх вихователям і педагогам, нашим колегам-бібліотекарям стане гідним дороговказом у виконанні Постанови Верховної Ради України «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», і всім, хто небайдужий до героїчного минулого своєї країни, яке передано через призму поетичного слова.

**Упорядник В. Білявська
Редактор Т. Сафронова
Відповідальна за випуск О. Матюхіна**

**О, як навкруг гриміло, як гуло!
Тривожний гурт побіля
гучномовців,
Сльоза в очах, нахмурене чоло,
Гіркота і схвильованість
промовців...**

Н. Погорєлова

**Чим далі йдем ми від війни,
Тим менше свідків, забуваєм...**

З. Грушко-Колінько

Все далі відходять у вічність ті страшні воєнні роки, але нетлінні пам'ять про полеглих на полях битв, почуття глибокої поваги до ветеранів минулої війни та до тих, хто кував перемогу у тилу.

Правда про війну закріпилася в нашому народі на генному рівні, передається, повинна і буде передаватися від покоління до покоління, щоб наша перемога над нацизмом в Європі на всі часи залишилася головним символом ХХ століття для всіх чесних людей планети.

Тому до цієї антології увійшли тематично підібрані вірші поетів Придніпров'я різних поколінь про війну. А слідуючи за визначенням поета-фронтовика Б. Окуджави, правильніше було б сказати так: «Всі мої вірші і пісні не стільки про війну, скільки проти неї.»

Серед авторів представники різних поколінь: це учасники і ветерани війни, діти війни, ті, що народилися вже через багато років після війни.

Сподіваємося, що видання, присвячене 75-річчю від початку Німецько-радянської війни, буде корисним і цікавим молодим українцям, а їх вихователям і педагогам, нашим колегам-бібліотекарям стане гідним дороговказом у виконанні Постанови Верховної Ради України «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», і всім, хто небайдужий до героїчного минулого своєї країни, яке передано через призму поетичного слова.

СОЛДАТАМ

Вийшов я у поле і згадалось
Давно минулі тії дні
Літа, мов в житі, десь сховались,
Тепер лиш спогади одні:
...Стою в степу, кругом поля,
Налите жито колоситься,
Мов морем вітер тут гуля,
Співає наді мною птиця.
Я факел тримаю в руці,
Щоб хліб увесь оцей спалити.
Сірник ламаю в кулаці,
Але цього щоб не робити.
Як можна цей свій труд спалити,
Коли я сів тут і спав?
А може ворогу вгодить,
Щоб він геть все оце забрав?
І знову я сірник черкаю,
На зло він чомусь не горить,
Зі злості факел я кидаю,
Бо серце жалібно болить.
Та поле лиха ще не знає,
Яке так близько підійшло,
І пташка в небі ще співає,
Десь громом ніби загуло.
Та то не грім, то б'ють гармати,
То ворог котиться до нас.
Уже за сином плаче мати,
Як плакала колись не раз.
І раптом чую: в полі тиша,
Немов би десь лиш грім гримить.
Повз мене пробігає миша,
Чомусь до мене брат біжить?
Кричить: «Тікай, бо зараз німці
До нас заскочуть у село!»
Не встиг я здвинутися з місця,
Як поле раптом загуло.
То там. То там снаряди рвуться,
І поле бачу вже горить.
Снопи в полукіпках, мов жмуться,

А поряд мене брат дрижить.
Втекли ми з поля... на порозі
Старенька плаче, аж кричить,
А поряд неї на підлозі
Убитий син її лежить.
Лишився в пам`яті той вечір,
Коли шальною брата вбито.
Немов тягар ношу на плечах
За те попалене жито.
Нехай ніколи не горять
Хліба, підпалені війною,
Спокійно матері хай сплять
Ніде не плачуть за тобою.
І батько поряд у окопі
Нехай із сином не лежить,
Хай краще всі, по всій Європі
Уміють хлібом дорожити.

Безкоровайний П. А. Крізь смерть
/ П. Безкоровайний. – Дніпропетровськ:
ПБП «Економіка». – 2009 . – С. 35-36.

П. Біба

БОМБИЛИ ДІДУСЕВУ ХАТУ...

Бомбили дідусеву хату
І дідусеву думу-пісню.
А стріха,
Трухлі крокви й лати
Від бомби не рятують, звісно.

Старе й мале за хлібом-сіллю
Сидять серед війни розтоків.
А доля,
До онука схильна,
До дідуся була жорстока!
Бомбили нелюди оселю
На тихім березі Хоролу.
Розверзлася
Низенька стеля,
І бомба приви́дом до столу!

Не вибухаючи,
Долівку
І землю до води пробила.
Минула внукову голівку,
А дідуся
Між тим убила...

РОЗТАЮТЬ У НЕБІ ЖУРАВЛІ...

В небесах міжзор'яні експреси.
Грім довкруз.
І скрегіт. І вогні.
А почули ви у піднебесі
Журавлиний крик удалині?

Не почули...
Та як тільки пісні
Журні звуки зринуть од землі,
Реактивні луни і залізні
Стихнуть враз:
У небі журавлі.

Білокрилі, їх Расул Гамзатов
Наспівав і виплакав жалі:
Обернулись в журавлів солдати,
Що з кривавих не прийшли полів.

Засумує, слухаючи, мати,
Скаже: – Сину, на мою біду,
Знову ти минаєш рідну хату,
А тебе я дні і ночі жду

І слізьми згорілими ридаю. –
...Тінь крила пробігла по землі.
Сонце за Росавою сідає,
Розтають
У небі журавлі...

Г. Бідняк

НА БРАТСЬКІЙ МОГИЛІ

Квітнуть троянди
На братській могилі –
Загиблим курсантам
Оцей буйний цвіт...
Селяни журливі
І дітоньки милі
Тут квіти саджають
Багато вже літ.

На братській могилі
Голівки схилили
Ромашки, півонії,
Мальви і мак...
Мої односельці –
Дбайливі, журливі,
По-іншому жити
Не зможуть ніяк.

Їх пам'ять не згасла:
Той потяг бомбили,
І стільки курсантів
В могилі лежить...
Усе пригадати
Не маю вже сили,
І серце ридає,
Згадавши ту мить.

ГЕРОЮ ВІЙНИ

Хоч ти і йдеш
Не бравою ходою,
Ти ще – солдат,
Чимало маєш справ...
Зустрічні всі
Вітаються з тобою
За те, що ти
Країну врятував.

І лацкани
У тебе обвисають,
І палицю
Тримаєш у руці.
Пишатись земляки
Тобою мають –
За зірочку
На сірім піджаці.

За мужність ти
Отримав нагороду.
Відважний воїн
Став трудівником...
Ти виборов нам мир
І дав свободу.
Пишаюся
Героєм-земляком.

ДІТЯМ ВІЙНИ

Наснилося мені
Моє дитинство.
Голодна осінь...
Все, як в тумані.
Ревун-ріка,
Березонька сріблиста,
Яка росла
При нашому вікні.

А ще – паслін
На нашому городі,
Який, було, іще
Й не дозрівав.
Раділи ми,
що є він у природі:
дітей війни
від смерті рятував.

З роками все
Відходить і минає,
Лягає самотинно

На скрижаль.
Та часом пам'ять
Знову повертає
Пекучу й незбагненну
Вже печаль.

Бідняк Г. Симфонія серця:
Поезії /
Г. Бідняк. – Дніпропетровськ :
СІЧ, 2013. – С. 208, 240, 386.

Ж. Бондаренко

ОБЕЛІСКИ

Вечір ніжністю диха,
Місяць в небі горить.
Так привітно і тихо
У святкову цю мить.
Зорі сяють незвично,
Будять пам'ять, не сплять.
Мовчазливо й велично
Обеліски стоять.
Чують біль і тривогу –
У такий зорепад!

Творцям перемоги : Літературно-художнє видання /
головний ред. Ю. Д. Поліський. – Дніпропетровськ.
: Пороги, 2005. – С. 157.

С. Бурлаков

Верталися бійці з важкого бою
Під чорнові тим полум'ям заграв,
Ще не віднявши радощі від болю,
І ратну славу від гірких неслав.
Верталися бійці...
Вертались – не вернулись,
На бойовиськах рясно полягли.
Їх голоси ще довго рідним чулись,
Замовклим зором з-під землі цвіли.

**Бурлаков С. Благослови мене,
любове** : у 2 т. / С. Р. Бурлаков. – Дніпропетровськ
:
Ліра, 2013. – Т. 2 : Поезії. – С. 41.

Та було ж у матері дев`ять синів,
Дев`ять синів, як соколів.

А пішли на війну – не вернулись потому,
Тільки звістки гірки прилітали додому,
Тільки сіялись зорі з півночі на лутку,
Так у неньчиних снах голоси їхні – лунко.
А як травень числом заклекаче дев`ятим,
То мати не знає, де силюньки взяти,
Щоб розшукати в розмаї те зілля,
Що з небуття соколів її звільнить.
Тільки ж вони перейшли вже у весни,
Щоб на плечах своїх молодість нести.

А було ж у матері дев`ять синів,
Дев`ять синів, як соколів.

Бурлаков С. Вибране : Поезії / С. Бурлаков ;
ред. Т. Крижанівська ; передм.
В. Корж. – Київ : Дніпро, 1988. – С.40.

В. Бурхан

БАТЬКОВІ

Де могила твоя,
Я не знаю...
Батьку, батьку,
Уже скільки літ,
Як над нею в журбі опадає
Дум земних золотий первоцвіт.
Скільки літ, скільки сонячних весен,
Як упав ти в бою, пропливло,
Мати вірить ще в душі воскреслі –
Сіє зморшками туга чоло.
Батьку, батьку, знов травень над світом

Виграє життєдайним дощем,
Ми від тебе усмішку привітну
Досі з матір'ю сивою ждем.
Чи ж ти чуєш? –
Не в гуркоті бою –
У розквітлі простори землі
Наші думи летять над тобою,
Як високі сумні журавлі.

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 74.

Л. Голота

Мовчить, гармати!
Мати йде житами.
І сонце, як дитя,
Біжить услід.
Вставай, солдате,
Наша мати з нами –
І колоситься слід...
Це поле ненька
Веснами плекала,
Як груденятко
Дихала рілля...
А нині рідна
Врівень з пшеницями,
Бо тільки хліб
До матері рівня.

Голота Л. Весняне рівнодення : Поезії /
Л. Голота; ред. А. Камінчук. –
Київ: Молодь, 1980. – С.16.

МОНОЛОГ ВОЇНА-ХЛІБОРОБА

Почорніло, закреслене кулею,
Перших сходів зелене шиття –
Думав сіяти в полі жито,
А засіяв своє життя.
Тихо маки горять червоні –

Пломінь крові в золоті нив.
Ставши легко у дня стремена,
Ранок синьо зорю просурмив.
Ні, не бронзою і не мармуром
Пшеницями – без вороття!
Думав сіяти в полі жито –
Колоситься моє життя.

Голота Л. Народжена в степах : Лірика /
Л. Голота ; ред. В. Корж. –
Дніпропетровськ : Молодь, 1976. – С. 6.

3. Грушко-Колінько

ПІДУ, ПОКИ Є СИЛИ

Щороку в дні травневі
До братської могили
Через сніги вишневі
Піду, поки є сили.

І вірші свої, й шану,
І квіти понесу.
Як дихать перестану,
Зроню з небес росу.

Творцям перемоги : Літературно-художнє видання /
Головний ред. Ю. Д. Поліський. – Дніпропетровськ:
Пороги, 2005. – С. 161.

Д. Демерджі

ЇХ СЕМЕРО БУЛО

Джмелі злітають з ледве чутним дзвоном,
Збиваючи із квітів пелюстки.
Поміж уламків залізобетону
На комашню полюють ящирки...
І море видно – все, як на долоні!
Під мирним небом мліє далина.

Черідка яхт на синій оболоні.
І тишина навколо. Тишина...
...Було їх, кажуть, семеро відважних,
Як припливли в штормову ніч сюди,
Щоб знищити в десантнім «абордажі»
Кубло фашистське – раз і назавжди!
Їх семеро було...лишилось троє.
А четверо... І досі їх нема.
Не вийшли з рукопашного двобою –
Десь загубились у нічних громах.
Та кажуть люди: є в порі осінній
Така глуха грозова ніч одна,
Коли затока вся клекоче в піні,
Бурунами розбурхана до дна.
Об чорні скелі в гуркоті прибоїв
Розкришуються хвилі в пил і дим!
Тоді...виходять четверо героїв
Воскреслими на берег із води!

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 133.

А. Дёмин

ВЕЧНО БУДУТ СНИТЬСЯ

Не дописать последнюю страницу
Для летописи пройденной войны.
Седому краю вечно будут сниться
Всегда живыми павшие сыны.
Как полыхали огненно руины,
Земля фонтаном поднималась ввысь.
Мы в созиданьи были все едины,
И города над пеплом вознеслись.
Не для прилива чувства состраданья,
Где в одиночку, а где весь отряд,
Пришли на место боя изваянья
Погибших за отечество солдат.
Не уничтожить памяти свободной,
Живые в своём сердце сберегли
И каждый год, и каждый день голодный,

И каждый стон, и подвиг благородный
Отважного заступника земли.

* * *

Незаживающая рана –
Воспоминанья о войне.
Историк поздно или рано
Живым напомнит обо мне.
И скажет: «Молодость поэта
Была войной освящена.
Как неземной источник света
Горела пламенно страна.
Кто хочет знать, хотя б немного,
Как тяжко войн нести суму,
Как призывают в битвах Бога –
Пусть обращаются к нему».

Демин А. Вечерняя заря : Стихотворения, поэмы
/ А. Демин. – Днепропетровск : Сич, 2006. – С. 7, 14.

ПАМЯТЬ

Стояло солнечное лето,
Жара над городом плыла
И небо каждый день с рассвета
Не предвещало людям зла.
И в этот день, как всё другое,
Мальчишке радость обещал,
Но, чёрной схваченный рукою,
День раскололся и упал.
И, вековому чувству внемля,
Я отшатнулся чуть назад,
Когда взрыхляло рядом землю,
Когда стальной посыпал град.
Я с ужасом смотрел в воронку
И сел, чтобы набраться сил.
Не понял я, что похоронку
На своё детство получил.

* * *

...И наступил желанный День Победы.
Дул сильный ветер, багровел восток,

Как будто все скопившиеся беды
Хотел связать в надежный узелок.
Он продувал овраги и долины,
На запад гнал сухой чертополох,
Чтоб подвиги, как светлые былины,
Через века потомок видеть мог.

* * *

Когда закончилась война
(Что может быть последней хуже?),
Под солнцем нежилась страна,
Освободясь от лютой стужи.
Казалось, солнце всех сердец
Жар возвращало в мир с лихвою,
Но всё, что связано с войною,
Не может обрести конец.

**Демин А. Лицом к огню войны : Избранные стихотворения
о ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ / А. Демин.
– Днепропетровск : Инновация, 2014. – С. 5, 8, 11.**

О. Завгородній

Дев`яте травня... Люди, квіти дивні...
Вдивляюсь у лице фронтовиків.
Це – рисочки моєї Батьківщини
Навік-віків.

* * *

Війна повік не кінчиться для мене,
Хоч я не був ніколи на війні,
Вічні вогні в душі моїй недремно,
Солдатські фотокартки на стіні.

Солдатські вдови дивляться глибинно,
В їхніх очах давно немає сліз.
І нібито моя у тім провина,
Що впала круком похоронна вість.

Відтоді одягли хустини чорні...

Скільки вже вдів за небокрай пішло!
На світі ще таке живуче зло,
Супроти ж нього сили непоборні.

Болить напалмом зранений В`єтнам,
Ліван, Ангола, Кампучія, Чілі...
На Батьківщині так мене навчили:
Де сльози, кров – і серце моє там.

Війна повік не кінчиться для мене,
Хоч я не був ніколи на війні.
На всій землі вічні вогні
Палають у мені,
Палають у мені
Недремно.

* * *

Солдатські вдови, вік ваш довгий-довгий...
Навіть кому судилось двадцять п`ять.
Вам часто день здавався цілим роком:
Вчувалися болюче кроки, кроки,
Коли чекали із війни солдат.

Ви наче прожили тисячоліття,
Перестраждали за весь білий світ.
Мені ваш біль давно душі стримить
І доки мого віку – він стримітиме.

Будь прокляте це ваше самотиння
І палії війни оті й новітні.
Ви ще і досі прагните зустріти,
Коханих пригорнуть, погломоніти.

І скинути свої хустини чорні –
Запнулись вмити опісля похоронних.
Бодай хоч раз полегшено зітхнути,
А вже по тому – назавжди заснути.

Тими хустками чорними вдовиними
Закрити б очі стачило всім війнам!
Ваш погляд завше відчуваю, рідні,
І проклинаю людоджерні війни!

О. Зайвий

З ДИТИНСТВА

Згадався, Шуро, сорок перший рік нам
(в ту пору не було нам ще шести).
Фугасним сміхом реготали вікна.
Брело вдовине лихо з темноти.
Була війна. Диміли небосхили.
Заграва червонилася в імлі.
І по зірках солдатки ворожили,
Розсипаних в пороховій золі.

Летіла зірка, як убита птиця.
І чувся гул далекої пальби.
З тьми вихоплені спалахом обличчя
Були, як вирізьблені з каменю журби.

Згасала зірка, і тополя никла
Над постатями схилених жінок.
І мертвим сміхом реготали вікна,
Мого дитинства вікна без шибок.

* * *

Над могилами полеглих солдатів
Сія материнська сльоза
Перлиною в двадцять мільйонів каратів.

**Зайвий О. Ф. Свище вітер в багряній
діброві... :**

Вибрані твори / О. Ф. Зайвий. –
Дніпропетровськ:
Січ, 2000. – С. 92-93, 153.

Г. Калиниченко

БУЛА ВІЙНА ЖОРСТОКА

Жити! Жити хочеться мені
Тому, що я ще й не жила.

Була війна жорстока,
Дитинство, юність відняла,
Дитячий сміх іспопелила,
Десятки ближніх ізмертвила,
І жито вщерть тоді спалила,
Та небо димом все покрила.
Зірок не видно. Де вони?
А місяць впав із того неба
І булькнув у багни...
То не приснилося мені.
Війна усе забрала.
Відняла.
Скувала.
Маму тяжко ранила.
А зненависть кипить,
Кипить у всіх – пекуча,
Від того, що прийшла ота
Війна зміюка.
«Розбийсь на друзки, лиходійна», –
Там хтось кричить.
– Дай спокій людям
І поверни життя!
«Не смій вбивати мрії,
Хай буденні, і зникни в небуття!»
А люди гинули щодня
І вірили в прийдешнє... –
Перемоги засвітиться зоря...

Калиниченко Г. Землі нетлінне лоно :

Поезії /

Г. Калиниченко. – Дніпропетровськ :

Пороги, 1993. – С. 72.

Д. Калинова

ВЕТЕРАНАМ ВІЙНИ

Як страшно, що вас не цінять,
А в школах не хочуть слухать.
А хтось вже кулак стискає,
Щоб в спину ударить вас.
Я знаю: як вас не стане,

То світ відразу відчує,
Яка навкруги холоднеча,
Яка навкруги порожнеча,
Яка навкруги гіркота.
Як страшно, що вас не стане
І дзвін орденів затихне,
І сяйво очей погасне,
Все зникне в глухій пільмі.
Ми ціним, коли втрачаєм,
Ми плачем, коли прощаєм,
Не буде тому прощення
Хто скривдив, образив вас.
Вклонись ветерану, юнко,
І ти, безвусий юначе,
Бо був він на тебе схожий,
Коли не було війни.
А кров його пролилася,
Щоб ти сьогодні сміявся,
Веселим був і щасливим,
І жив, і радів життю.
О, як небагато треба
Тобі, дорогий ветеране,
Щоб слухать тебе уміли,
Щоб внуки твої раділи,
Щоб небо було високим,
Щоб ти не був самотнім,
Щоб знав, що потрібен ти.

**Калинова Д. Зелен-цвіт : Вірші / Д.
Калинова. – Дніпропетровськ : ІМА-прес,
2004. – С. 10.**

П. Кашаєв

Гранитных плит холодное молчанье,
Суровый отблеск Вечного огня...
Здесь в тишине и голоса звучанье
Набатом раздаётся для меня.
И я пришел сюда, чтоб поклониться
Отваге тех, что целый мир спасли,
И унести в душе своей частицу
Навеки драгоценной мне земли.

Здесь надолго канонада не стихала,
А нынче вновь прозрачны небеса,
Не слышно больше скрежета металла,
Лишь птичьи раздаются голоса.
Шумят березы новою листвою
И дети в школу по утрам спешат...
За детский смех, за небо голубое
Мы все в долгу перед тобой, солдат.

ПАМЯТЬ

На холодном граните у братской могилы героев
Оставляет обычно старушка живые цветы
И всегда говорит: «Вот и свиделись нынче с
тобою...
Сердце знает, что здесь похоронен, сыночек, и
ты...
Я присяду поодаль – не держат усталые ноги,
Но покуда жива и еще выхожу за порог,
Как бы ни было трудно – пройду по знакомой
дороге,
Чтобы снова и снова
Сказать тебе: «Здравствуй, сынок!»...

МИНУТА МОЛЧАНИЯ

Каждою весною, в любую погоду,
Дома на время оставив дела,
Выпускники сорок первого года
В школу приходят, в десятый «А».
Их только двое...
Шагов звучание стихнет за партой,
Как в первый раз...
И наступает минута молчания,
И – недошедшие входят в класс...

* * *

Что же стало, что случилось с нами,
Если вот уже который год
Запросто торгуют орденами

Те, кто в жизни не видал невзгод.
Те, кто лишь с экранов видел муки
Побывавших в пламени войны...
Дедов забывающие внуки
И отцов предавшие сыны
Продают награды боевые
И награды за огромный труд...
И спокойно деньги дармовые
За чужие подвиги берут.
А душа замрет, как от удушья
Глядя на немыслимый «товар»...
Жаль, что побеждает равнодушие
Там где угасает сердца жар.
Нет, мои слова не для подонков,
Время спросит с каждого сполна.
Люди, достучитесь до потомков,
Чтобы не тускнели ордена!..

Кашаев П. Н. Минута молчания: Стихи. /
П. Н. Кашаев. – Днепропетровск : Сич,
1997. – С. 5, 7, 10, 32.

Ю. Кібець

ВЕТЕРАНИ

Вам забуття нема й не буде:
Ви дарували людству День.
І, сонцем виповнивши груди,
Ішли у дивосвіт пісень.

Слова степів – це стяг любові,
І, де вrostав у землю взвод,
Вам озивавсь у кожнім слові
Грімкої долі горизонт!

Бо на просторах Батьківщини,
Де пломенів священний бій –
Людина-воїн, мов зернина,
Безсмертна в сутності своїй.

Кібець Ю. Зорі батькового саду : Поезії /
Ю. Кібець. – Дніпропетровськ : Промінь,
1985.
– 70 с. – С. 23.

В. Ковтуненко

Чистять ветерани ордени,
Натирають крейдою до блиску,
А надворі марево весни
Білу перегойдує колиску,
Розквітають в пам`яті літа,
Мов пелюстки цвіту весняного.
Знов тривога птицею зліта,
Спогади приходять до порогу.
Та тривога – за оцю весну,
За кохану, за дітей, Україну.
Ветеран пройшов усю війну,
Щоб почути пісню солов'їну.
Не старіють, видно, ордени,
З кожним роком світяться чистіше.
А жагуче марево весни
У саду леліє цвітом вишень.
Вишні, вишні... Все чомусь спішать
Відпливати синім ранком рано...
Сонцем наливається душа,
І світліють очі ветерана...

Ковтуненко В. Пісня іволги : Поезії /
В. Ковтуненко. – Дніпропетровськ :
Промінь, 1986. – С. 4.

В. Корж

МОЛИТВА СТАРОГО ОКОПУ

День цвів зарošеним роменом,
Дощ відсіяв – росла земля...
Гармат загрозливим рефреном
Грім озивався звіддаля.

Моливсь землі окоп старезний,

Ковтнувши неба чистих сліз:
«Рости, о земле,
Щоб я щезнув,
До рівня степу щоб доріс...»

ЗВИТЯГИ КЛИЧ

Самотинна могила у полі –
Давній прилисток ратної долі,
Диких маків пурхкий вогонь...
Безіменна могила зелена,
Пилом вкрита,
Дощами омила,
Мов солдатський погон...

Чом ти дивишся так на мене,
Безіменна могило зелена,
Хто покоїться у тобі?
Чому дум при тобі так багато? –
Може, скажеш,
Де впав мій батько,
На якому грімкому горбі?

Та мовчать припорошені трави,
Мої думи летять за вітрами,
Чую клич бойової пори
Під зорею солдатської слави:
Не себе боронить прапорами,
А собою –
Життя й прапори!

Корж В. Чиста сила : Поезії / В. Корж ; передм.
Д. В. Павличко ; післям. М. М. Дроня. – Київ :
Укр. письменник, 2010. – С. 40, 42.

Л. Ленська

МАЛЬЧИКИ СОРОК ПЕРВОГО

Мальчики сорок первого...
В грозный, смертельный час

Грудью, сердцами, нервами
Вы защитили нас.

Сколько над вашим мужеством
Встало сырых могил!
Только планета кружится
Действием ваших сил,

И обелиски – верстами
В долгом её пути,
Будто глаза отверстые,
Смотрят – и не пройти.

Мимо потомку вашему –
Точка отсчета тут,
Место, где сердцу – спрашивать
И выверять маршрут.

Твёрдо, вернее верного,
Что-то спасают в нас
Мальчики сорок первого,
С нас не спуская глаз.

* * *

Объявите войну – вне закона,
Как тягчайшее из преступлений,
Пусть наш мир проклянет при иконах
Всех агрессоров – всех поколений.

Чтобы наполеонишек слава,
Осужденная, – пала в позоре,
Чтоб лишались и чести, и права
Меч на братьев поднявшие в споре.

Чтобы главным на свете престижем
Стало бы меж людьми миролюбье,
Верю: я доживу, я увижу
Мир, который лиш строит и любит.

Объявите войну – вне закона –
Эту кровь, пепелища и муки,
Пусть Земля не горит и не стонет,

Пусть Любовь не боится разлуки,

Пусть отцы остаются при детях,
Пусть невестам останутся парни, –
Матерински вздохнётся планете,
И не будет её благодарней.

Объявите войну – вне закона ...

Ленская Л. В. Эхо прошедшей войны:
Стихотворения / Л. В. Ленская . – Днепропетровск
:
Гамалия, 2007. – С.9, 54.

ДЕТЯМ ВОЙНЫ

Те, кто родом из войны,
Ценят благо тишины,
Хлеб – причастием берут,
Ценят мир и ценят труд,
Ценят каждую улыбку,
Слово доброе и взгляд.
Если что-то в жизни хлипко,
То подладить норовят.

Те, кто родом из войны, –
Адом тем – обожжены,
Им, теперь без оболочки,
Всё – больней: дела и строчки.
Им ясней, где ложь, где суть –
Не дано им отдохнуть.
От тепла их чистых глаз
Доброта возрастает в нас...

Ленская Л. В. Ради жизни на Земле:
Стихотворения /
Л. В. Ленская . – Днепропетровск : Издатель
Алексей Ленский, 2011. – С. 62.

О. Мандель

ВОЙНА

Чума. Союз гиены с волком.
...Дохнула пламенем броня.
Взрыв грохнул, в зареве огня
Живых и мертвых хороня...
И по сей день летят осколки
В незащищенного – меня.
...Ухабы крестного пути –
Их снова суждено пройти...
Десятилетия позади,
Но время крови след не стёрло.
Железной хваткою за горло
Взяла меня война... Бредет
Юнец в линиях гимнастёрке...
Дух той поры полынно-горькой
Потом в его стихи войдет...
...Мертвец за бруствером застыл.
Я жив... Но долго ль длиться чудо?
Не говорю, что я там был, –
Не возвращался я оттуда.

Творцям перемоги : Літературно-художнє видання /
головний ред. Ю. Д. Поліський. –
Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – С. 16.

М. Миколаєнко

ЗНОВ НАМ СОНЦЕ ЗАСІЯЄ

Учора – Сонце за вікном,
Сьогодні – вибухи й заграви,
Фашистський розстріл і погром,
Розправи нищої орави.
І знаю, завтра буде що,
То цим уже й перемагаю:
Не зломить нас ніхто, ніщо,
І знов нам Сонце засіяє.

СКАРГА ПОЛОНЯНКИ

Томлюсь у неволі – в чужій стороні,
Немає вістей од моєї рідні.
Вістей, як і долі та щастя, – катма,
Дівочі літа проминають дарма.
Роблю на хазяїна рабським трудом,
А він мені платить за те батогом.
Мордує газдиня, німкень лиха...
За що такі муки, як я без гріха!
Розплата настане – хай знає це кат,
В Німеччину прийде мій братко-солдат,
І знов я вернуся у рідні краї...
Коли ж я діждуся хвилини тії?

ЗЕНІТНИКИ

Спогад ветерана-зенітника

Я довго брався тирсою-стернею,
Топтав кострицю, звану тут типцем,
І згадував зенітну батарею,
Поставлену над синім Інгульцем.

Були там ще не зібрані баштани
Й пухирчасті відбірні огірки...
Чи пам'ятаєте, мої однополчани,
Як нас бомбили грізні літаки?

Спадали бомби, наче поросята,
Гримучо розривалися між нас...
Ой, гинули і хлопці, і дівчата,
Врізались в землю й «хейнкелі» не раз.

Ми били в ціль!
І аси «мессершміттів»
Валилися із громом і виттям...
А теж, либонь, хотіли довго жити,
Кохатись, милуватися дитям.

О, ті бої поміж життям і смертю –
Святим Добром і чорним лютим Злом!
Ніколи пам'ять про ті дні не стерти
Під вічністю правдивої крилом.

Миколаєнко М. Віща зоря : Зібрання поезій у чотирьох томах. – Т. 1 (1937-1994 рр.) / М. Миколаєнко ; відповід. за вип. О. Нечай. – Дніпропетровськ : Ліра, 2009. – С. 64, 119, 236.

М. Мілаш

МНЕ ЖАЛЬ

Война уходит всё далее,
Но не уходит из снов.
Всё реже вижу медали
И алый блеск орденов.

Как версты – уходят года.
А с ними – больше потерь.
И жаль мне погибших тогда,
И жаль мне живых – теперь.

Мы снова, словно в окопах,
Как в прицелах орудий.
Сыто смеётся Европа...
Что еще с нами будет?

Мечом и огнём крещенным,
Нам нынче виднее даль
Но мне не жаль побежденных, –
Мне победителей жаль.

Я трудной горжусь Победой,
Как мог – её приближал,
Погибших друзей полпредом.
Вот потому мне – жаль.

Носите, друзья медали,
И алый блеск орденов.
Это – живых печали.
Это – погибших кровь.

Я, сединой убеленный,

В сердце ношу печаль.
И мне не жаль побежденных.
...А победителей – жаль...

Творцям перемоги : Літературно-художнє видання /
головний ред. Ю. Д. Поліський. –
Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – С. 92-93.

Л. Некрасовська

МЕДСЕСТРА

И снова снится этот сон,
Который видела когда-то,
Что бой ведет наш батальон,
И рядом ранило солдата
Всего лишь в метрах в двадцати.
И пусть вокруг осколков гуща,
Спешу быстрее к нему ползти.
Ах, метры! Как же вы длиннючи!
Держись, браток! Держись, родной!
Еще немного. Помощь рядом.
Как долго длится этот бой!
Как близко ухают снаряды!
Еще два метра – и кусты,
И полминуты передышки.
И вновь ползу, ташу бинты.
Ты потерпи чуток, братишка.
Я верую: поможет Бог,
И невредимой доползу я.
Еще всего один рывок,
И я тебя перебинтую.
Но щёку обожгла слеза
В нелепой девичьей обиде:
Твои огромные глаза
Открыты, но уже не видят.
Проснись – давно окончен бой.
Но всякий раз едва заметно
Прошу: «Солдат, прости, родной,
Меня за эти двадцать метров».

Творцям перемоги : Літературно-художнє видання /

О. Омельченко

Коханий мій убитий на війні.
Його я стільки років виглядала,
Не вірила, що вбитий і благала
У долі чуда, щоб явивсь мені
Із зорепаду Місяцем ясным,
У співі дня шовковим падолистом,
Крізь часу лет освідченням вогнистим,
І молодим..., назавжди молодим...
Я вже стара. Минуло сотні літ
Мого чекання. Стомленій любові
Болюче в снах і в приспаному слові...
Надворі дощ стіка сльозами з віт...
Травневий сад чекає дива знов,
І я тремчу в день пам'яті від крику,
І нашу ненароджену дитину
Так міцно пригорта моя любов..!
Коханий мій убитий на війні.
А я живу, мов додивляюсь казку.
О незабутній, згадуйся, будь ласка,
Навіки юній старості моїй!

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 244.

Ж. Парфімчук

ПАТОРЖИНСКОГО, 31

Я не был этому свидетель,
Когда над городом моим
Снаряды дьявольски свистели
И громоздился черный дым.

Летели веером осколки,
Рвались гранаты в двух шагах

И пели пули – тонко-тонко! –
Как птицы не поют в садах...

Всё – позади! Отстроен город.
Из окон – песни про любовь!..
Но долетает через годы
Далёким эхом – гул боёв...

Есть памятник один особенный –
Кирпичный двухэтажный дом.
Архитектурное пособие –
Затерянный в архивах том.

Но на стене – овеянное буднями
Начертано немеркнучими буквами:
«Проверено! Мин нет!
Сержант Серов» !..

Рідне місто моє : Літературно-художнє видання /
Упор. В. В. Слобода. – Дніпропетровськ :
ПП «Ліра ЛТД», 2006. – С. 154.

Н. Погорелова

ДІВЧИНІ, ЩО ЧЕКАЛА МИЛОГО

На бульварі музика і гомін,
За бульваром моря синя даль.
Ти стоїш, поринувши у спомин,
Ти стоїш, немов сама Печаль.

Бо не вернеться ніколи милий,
Не потисне руку дорогій.
Він віддав життя і юні сили
Батьківщині – матері своїй.

І тому так боляче. Сумуєш...
І тому гірка сльоза в очах.
Він безсмертний! Він не згинув, чуєш?!
Він – Герой! Він житиме в віках!

Це ж за тебе, за твою свободу,
За любов за щирую твою

Син великого і гордого народу
Смертю впав хороброю в бою...

...Дні крокують непомірним кроком.
Вірю я: зумієш з честю йти
Крізь життя, крізь довгі-довгі роки
Образ друга в серці пронести.

Творцям перемоги : Літературно-художнє видання /
головний ред. Ю. Д. Поліський. –
Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – С. 104.

С. Поливода

СТРАШНЫЙ СОН

Опять внезапно в сон ворвался этот ад,
И я – не я уже, теперь я – мать солдата...
И вновь идут по пыльной улице ребята
Туда, откуда им дороги нет назад.

И я кричу, кричу: «Сынок, остановись!»,
Но тонет крик мой, захлебнувшись в общем
плаче...
Ах как хотелось, чтобы было всё иначе:
И не отдать его, спасти сыночку жизнь...

Но миллионы материнских строгих глаз
Глядят мне в Душу, проникая в каждый атом.
Без сыновей их не пришла бы в сорок пятом
Победа в дом наш! Да и не было бы нас!

Я утром в зеркале увижу седину
И рану сердца успокою валерьянкой;
И, накормив детей проснувшихся овсянкой,
Войну за всех, на ней погибших, прокляну.

Храни Судьба, чтоб только сном остался сон,
Чтоб Бог войны не воскресил былые даты...
Спасибо Вам, мир отстоявшие солдаты,
За пот и кровь, за ратный труд – земной поклон!

Вновь осень листьев собирает урожай,
И до весенних дней пустеют птичьи гнезда.
А с неба смотрят, как глаза погибших, звёзды
И шепчут каждому из нас: «Не забывай!»

А коль забудем, Души мертвых проклянут
Нас всех, живущих в горемычной Украине,
И мы утонем в равнодушие, как в трясине,
Уже не важно – на том свете или тут...

Короткой памяти грехи, как ржа, съедят
Основы, стержень человеческого рода.
И возмущенная ответит нам Природа,
И не во сны, а в нашу жизнь ворвется ад!

О нет, не требует, а просит этот стих:
На миг задумайтесь, потомки, о грядущем.
Добром воздайте им, от нас не славы ждущим,
А светлой памяти о подвигах своих.

Поливода С. Акварели рифм / С. Поливода ;
відповід. за вип. В. Головань. –
Днепропетровск : Инновация, 2010. – С. 124-
125.

Г. Прокопенко

ГОЛОС ІЗ 1941-го

Може, куля свинцева важка
Мої груди гарячі проб`є,
І здригнеться востаннє рука,
І зупиниться серце моє
Як впаду на колючий бур`ян,
Вже не боляче буде мені,
І до мене крізь срібний туман
Посміхнуться лиш зорі сумні.
Вже й не страшно. Огорне лиш жаль
На хвилину якусь там, на мить,
Що юнацької пісні кришталь
Я не встиг для людей засвітити.

У майбутньому інший співець
Проспіває за мене її –
І повіє вона, як вітрець,
На могилі безвісній моїй.
В шумі листя, дзюрчанні струмків,
Старовинних піснях бойових
Залунає відроджений спів –
І прийду я до вас, до живих.
А сьогодні в запеклім бою
Там, де грізно завмер Інкерман,
Буду битись за землю мою –
Не злякаюсь ні смерті, ні ран.
Запалю мого гніву вогні
І катів спопелю тим вогнем,
І не спинять мене у борні
Ані куля, ні гострий багнет.

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 258-259.

І. Пуппо

ПОЭТАМ, УБИТЫМ НА ФРОНТЕ

Месяцы повзводно подравняются,
Двинут годы, как полки на марше...
Всё течет под солнцем, всё меняется,
Только вам не стать, ребята, старше.

Строгими походными порядками,
В даль, куда нельзя проникнуть взглядом,
Вы ушли, мелькнувши плащ-палатками,
С пушкинской крылаткой где-то рядом.

Вы плечами к вечности причадили,
В грудь земли уткнулись головами
Прорастают травами печальными
Строки, не написанные вами.

И пока над сонною планетою
Не грохочут полковые трубы,

Песню... песню вами недопетую,
Тихо повторяют наши губы.

Дуют ли над миром ветры мирные,
Пахнет ли над миром злобой вражьей
Мертвые, вы нам поверьте, милые:
Мы, живые, помним. Мы на страже.

В дождь и в зной, морозной лютой роздымью
Мы несем святое ваше знамя,
А за вами холмики со звёздами,
А живые звёзды перед нами...

**Пуппо И. Мы живые над Днепром и над
веками :**

Поэмы / И. Пуппо . – Днепропетровск : ИМА-
пресс, 2006. – С. 64.

Г.Світлична

СОЛДАТКИ

Дружиноньки. Вої. Звитяжці. Хлоп`ята...
Так часто вгониться під обрієм путь!
Вам суджено бути віддавна солдатами,
А нам з того давна – солдатками бути.

Ставали червоними рік наших води,
Палали жита перестиглі в степах.
Ви йшли у трудні свої довгі походи.
Ми вас проводжали печально на шлях.

І враз найтаємніше з серця являлось,
Сказати б! – але не встигалось враз.
Ви довго, так довго до нас не вертались,
Ми довго, так довго чекали на вас!

Ми знали: так треба. Не цвітом жоржини –
Пожежами обрії сиві цвіли.
Ви світ берегли, а у нім – Батьківщину.
Ми ваших синів у собі берегли.

Лиш туга кричала розпачливим голосом:
Явися! Явись! Хоч на мить! Хоч у снах!
Ви падали в полі підкошеним колосом,
Ми вас воскрешали в синах.

Минулось. (Минулось?) Пройшло... Тільки крапом
Лишило сліди у серцях на віки.
Ви й досі у сні нам являєтесь раптом,
Ми й досі вам рани цілуєм жаркі.

А там, де в степах клекотіли атаки,
Ще й досі, ще й досі між трав голубих
Ви сходите рясно кривавими маками,
Ми падаєм рясно росою на них.

Світлична Г. І буде лет : Вибране / Г.

Світлична . –

Київ : Молодь, 1989. – С. 34.

М. Селезньов

РОСА НА ПЕПЛЕ

Мне помнится, как рожь горела
И ржали лошади вдали.
В тот день толпой остервенелой
На Березовчик немцы шли.

Прошита огненным пунктиром,
Сосна горела, как свеча.
Но, кроме вражеских мундиров,
Я ничего другого в мире,
Казалось мне, не замечал.

Когда на пепел ржи несжатой
Сошла ночная тишина,
Мне темным диском автомата
Казалась светлая луна.

Но вот легли на травы росы –
И травы поднимались в рост.
И трогал сердце грустью острой

Лесной задумчивый утес.

...Перешагнув разбитый бруствер
В той оглушённой тишине,
Природа возвращала с грустью
Всё человеческое мне.

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 302.

Я. Соломко

ЛЮДЯМ ЗЕМЛИ

Отпыхал закат на горизонте
И тут же робко сумерки пришли.
Земляне, осторожнее, не троньте
Живую думу неба и земли!
Пусть замолчат орудия сегодня,
Пока огонь вам души не обжег.
Всмотритесь: к вам взывая, месяц поднял
В закате позолоченный рожок.
Уже улегся в дальних рощах ветер...
И вы уймись тоже поскорей!
Сейчас ребят на Голубой Планете
Качают миллионы матерей.
Подумайте о дочери, о сыне, –
Мы так им мало дарим тишины.
Пусть на Земле по вечерам отныне
Лишь будут колыбельные слышны...

Соломко Я. Благословила осень золотая:
Стихи и песни / Я. Соломко . – Днепропетровск :
«Южная Пальмира», 2002. – С. 56-57.

О. Стовба

ОБЫКНОВЕННЫЙ ДЕНЬ ВОЙНЫ

Не будет речи над могилой...
Могилы многих не видны.
Нас всех, как землю, опалило
В обыкновенный день войны...
Мы в сорок первом отступали
От Прута, Немана, Двины,
Их с болью в сердце оставляли
В обыкновенный день войны.
В тылу врага мы пробирались,
Не раз в бою окружены,
Мы погибали, но сражались
В обыкновенный день войны.
Не обозначены на карте
И в сводках не освещены,
Мы гибли в сентябре и в марте
В обыкновенный день войны.
В обыкновенный день, тоскуя,
Мать ожидала сыновей,
И радость жизни к ней, ликуя,
Пришла в один из этих дней...
И что до сей поры бессменно
Нас всех тревожит по ночам?
В обыкновенный день военный
Уходит строй однополчан...

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 351.

О. Тараненко

БУЛА ВІЙНА...

Фронтників не відпуска вона,
Болить, неначе невігойна рана.
Для когось – Друга світова війна,
Для них – завжди Велика Вітчизняна.

На полі битви й серед хлібних нив
Нас не вдалося ворогу зламати,
Бо рідний край мій батько боронив,
І в борону впрягалась моя мати.

Летять у вирій, наче журавлі,
Лишилось мало вже в осіннім цвіті.
Вклонися їм, державо, до землі,
І гідно дай дожить на цьому світі.

Зітхнуть поля, з небес долине крик,
В серця ударить нам печальна звістка,
Як не прийде останній фронтовик
В День Перемоги в стрій до обеліска.

Ми переймаєм їхню сивину,
Берем у спадок пам'ять полум'яну.
Комусь про Другу світову війну,
А нам, синам, – Велику Вітчизняну.

Тараненко О. Душі моєї ліра: Вірші / О. Тараненко.
– Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2008. – С. 24.

В. Теплов

СВЯТАЯ ИСПОВЕДЬ

Читаю лица, как страницы
Войной крещенных, честных книг:
В морщинах-строчках – свет жар-птицы,
В глазах-абзацах – боль интриг.

В ресницах-фразах-откровеньях
Лучи «катюш» и душ видны...
В рубцах-тире шалят раненья –
И в дни войны и в наши дни!..

Читаю лица ветеранов –
Святую исповедь войны, –
И понимаю без обманов:
Для героических романов
Такие лица рождены!

П. Усенко

Печальні дні, сумні години
Глухої, смертної війни...
Колись згадаєш, Україно,
І переллеш в свої пісні.

І заспіваєш... Заспіваєш,
Як гнівом вуглились серця.
І ти мене колись згадаєш,
Свого незрадного бійця.

* * *

Я не раз був край смерті порога,
І труситься в житті – не мені.
І нехай хоч якою грозиться облога –
Я живу,
я іду,
себто я – на війні!

* * *

Квіти – маки несіяні,
Світлом степу осіяні,
Скільки ви зібрали крівці
На пригореній травиці,
Тої крівці, що сточилась,
Як дорога пломенилась,
Як свистіли шаблі куті,
Захлинаючись од люті,
Смертоносним вітром по полю!..
Несіяні, не кроплені,
Горіть, горіть в придолинах
У плачах чайних...

В. Чорна

НЕЗАБУТНЄ

(Уривок із поеми)

Так мир прийшов. Вже не одна весна
За вікнами моїми відбулася...
Є муж – мій друг.
Та серцем я одна,
Чого в житті, звичайно не бажала.
Сини мужніють. Зморшки на чоло
Життя щорік густіш мені наводять.
З Дмитром би може менше їх було,
Та зморшки серцю, вірите, не шкодять.
Сади цвітуть. П'янить мене їх цвіт
І невгамовне серце радості бажає...
Ходжу я часто до старих воріт,
Але ніхто мене не зустрічає...
Лиш вікнами журними кожен раз
У вічі дивиться знайома хата...
І хочеться зайти, хоч на короткий час
Відвідати Дмитрових матір, тата –
Спитати щось... Та що це я? Ой, ні!
І геть біжу, схвильована до краю.
Скажіть, чому не віриться мені,
Що він не прийде, що його немає?..
Нехай не сердиться мій чоловік.
Не винна я, що досі ще кохаю.
І на комоді, бач, який вже рік,
Стареньке фото ревно зберігаю.
Його не раз росила я слізьми,
Не раз, не два устами доторкаю.
І вечорами, сидячи з дітьми,
Про тебе, мій солдат, розповідаю!
Колише вітер пісню вдалині.
І дні весни такі ясні, погожі.
Ростуть онуки й хочеться мені –
Нехай на нього серцем будуть схожі!
І згодна я не покидать верстат,
А день і ніч невтомно працювати –
Лише б ніколи не пішов солдат
В жаркі бої. Щоб наречена й мати

Ніколи не зустріли на путі
Пекучих сліз смертельної розлуки...
За МИР і ЩАСТЯ в нашому житті
Віддам свій розум і робочі руки!

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 380-381.

П. Шаповал

БАЛАДА ПРО ПОХОРОНКУ

Маленький аркуш, вицвілий, аж сірий,
Рука до нього тягнеться сама.
Згадав: під Могильовом бій. Зима...
Читаю і очам своїм не вірю –
Мене на світі вже давно нема.
Не всі ще й досі рани заніміли,
Вже скронь торкнулась сивина,
Всміхаються мені черешні білі, –
Мене ж давно поглинула війна.
Радію злетам віку – космос кличе,
Вруnistим сходам – пророста зерно,
Вона ж незмигно дивиться у вічі
І твердить, що мене нема давно,
Що я похований під Могильовом
Й мені в могилі братській вікувать,
Де з побратимами в бою громовім
Ми виривали в смерті кожну п'ядь.
У бліндажах ми отчим домом снили,
А в ранці брали висоту в снігу.
Небагатьох нас кулі пощадили,
Та скільки ж покосили на бігу!
Чатують сон їх сосни та берізки,
Недремне їм сурмить зелений бір...
Я знаю – мають серце обеліски
Усім смертям наперекір.

Антологія поезії Придніпров'я / Під загальн.
ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко.
– Дніпропетровськ : Січ, 1999. – С. 396-397.

А. Шкляр

В РІЧИЩІ ОКОПУ

Непомітний рівчак проступає в тумані поволі –
дві розгойдані лінії, сховані в плетиві трав.

На передньому краї вогонь

змійкувато снується над полем,
за спиною – село у повільному колі заграв.

Я в старому окопі стою, як на іспиті, –

вкотре хвилюююсь,
і уяву в минуле несе трав`яна течія.

Стала поруч зі мною чиясь недоспівана юність,
чую в подихах вітру чиєсь полохливе ім`я.

З-під землі обпіка мої ноги залізо іржаве.

Мабуть, каска солдатська чи куля ворожа нічна,
що крізь бруствер пройшла,

спалахнувши роз`ятреним
жалом.

І сльоза поміж мною і степом стоїть, як стіна.

А земля під ногами – невтомна, пульсуюча вена,
спочивають в глибинах її відчайдушні мужі,

і вже вкотре злітає під хмари питання вогненне:

«Що, коли б мені доля звеліла

триматись на цім рубежі?..»

Шкляр А. Тисячоока хвиля : Поезії / А.Шкляр.

– Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1999. – С. 9.

Б. Шрубенко

ВІЙНА

До роду жіночого не хочу

Відносити жахливе слово це,

Бо у війни обличчя не жіноче,

Бо у війни страхітливе лице.

Війна... У неї й чорні сестри рідні:

Розруха, смерть, руїна і вдова,

Знедоленість, утрата, рана, бідність...
І йдуть на дальній план дзвінкі слова:

Любов, надія, віра, ніжність, ласка!
Й важкі завдання на війні в жінок.
Вони у гімнастерках грубих, в касках
На фронтових шляхах карбують крок.

Вам тільки снились блузи сніжно-білі
І туфлі на високих каблуках.
У чоботах ви не на танці, милі,
А в бій ішли зі зброєю в руках.

У розвідку ходили в тил ворожий,
Вели зв'язок в умовах грозових.
Поранених виносили... О Боже!
І подруг хоронили бойових!

Ви ночували у сирих окопах,
А за постіль шинелька вам була.
Та ви пройшли, шановні, пів-Європи,
Не розгубивши ніжності й тепла.

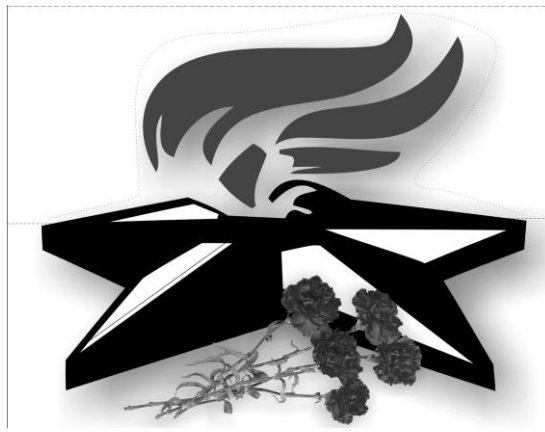
Хоч у війни обличчя не жіноче,
Хоч у війни страхітливе лице,
Ви мужність виявляли дні і ночі.
Низький уклін вам, дорогі, за це.

Ідіть на свято в сукнях білих, синіх!
Надіньте нагороди бойові.
Як найрідніших радо вас зустрінем!
І гарні квіти піднесем живі!

Шрубенко Б. Низький уклін і квіти вам :

Вірші / Б.Шрубенко.

— Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1997. — С. 3.

Поетичні джерела

1. **Антологія поезії Придніпров'я** / Під загальн. ред. В. Коржа ; упоряд. В. Савченко. – Дніпропетровськ : Січ, 1999. – 415 с.
2. **Безкоровайний П. А.** Крізь смерть / П. Безкоровайний. – Дніпропетровськ: ПБП «Економіка». – 2009. – 72 с.
3. **Біба П.** Година зоряна – життя : Поезії / П. Біба – Київ : Рад. письменник, 1983. – 142 с.
4. **Бідняк Г.** Симфонія серця: Поезії / Г. Бідняк. – Дніпропетровськ : СІЧ, 2013. – 536 с.
5. **Бурлаков С.** Благослови мене, любове : у 2 т. / С. Р. Бурлаков. – Дніпропетровськ : Ліра, 2013. – Т. 2 : Поезії. – 368 с.
6. **Бурлаков С.** Вибране : Поезії / С. Бурлаков ; ред. Т. Крижанівська ; передм. В. Корж. – Київ : Дніпро, 1988. – 295 с.
7. **Голота Л.** Весняне рівнодення : Поезії / Л. Голота; ред. А. Камінчук. – Київ: Молодь, 1980. – 96 с.
8. **Голота Л.** Народжена в степах : Лірика / Л. Голота ; ред. В. Корж. – Дніпропетровськ : Молодь, 1976. – 55 с.
9. **Демин А.** Вечерняя заря : Стихотворения, поэмы / А. Демин. – Днепропетровск : Сич, 2006. – 100 с.
10. **Демин А.** Лицом к огню войны : Избранные стихотворения о ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ / А. Демин. – Днепропетровск : Инновация, 2014. – 100 с.
11. **Завгородній О.** Перевесло : Поезії / О. Завгородній. – Київ : Молодь, 1986. – 80 с.
12. **Зайвий О.** Свище вітер в багряній діброві : Вибрані твори / О. Зайвий. – Дніпропетровськ : Січ, 2000. – 461 с.
13. **Калиниченко Г.** Землі нетлінне лоно : Поезії / Г. Калиниченко. – Дніпропетровськ : Пороги, 1993. – 80 с.

14. **Калинова Д.** Зелен-цвіт : Вірші / Д. Калинова. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2004. – 224 с.
15. **Кашаев П. Н.** Минута молчания: Стихи / П. Н. Кашаев. – Днепропетровск : Сич, 1997. – 44 с.
16. **Кібець Ю.** Зорі батькового саду : Поезії / Ю. Кібець. – Дніпропетровськ: Промінь, 1985. – 70 с.
17. **Ковтуненко В.** Пісня іволги: Поезії / В. Ковтуненко. – Дніпропетровськ : Промінь, 1986. – 39 с.
18. **Корж В.** Чиста сила : Поезії / В. Корж. ; передм. Д. В. Павличко; післям. М. М. Дроня. – Київ: Укр.письменник, 2010. – 590 с.
19. **Ленская Л. В.** Ради жизни на Земле : Стихотворения / Л. В. Ленская . – Днепропетровск : Издатель Алексей Ленский, 2011. – 88 с.
20. **Ленская Л. В.** Эхо прошедшей войны : Стихотворения / Л. В. Ленская : – Днепропетровск : Гамалия, 2007. – 56 с.
21. **Миколаєнко М.** Віща зоря : Зібрання поезій у чотирьох томах. – Т. 1 (1937-1994 рр.) / М. Миколаєнко ; відповід. за вип. О. Нечай. – Дніпропетровськ : Ліра, 2009. – 308 с.
22. **Поливода С.** Акварели рифм / С. Поливода; відповід. за вип. В. Головань. – Днепропетровск : Инновация, 2010. – 191 с.
23. **Пуппо И.** Мы живые над Днепром и над веками : Поэмы / И. Пуппо . – Днепропетровск : ИМА-пресс, 2006. – 88 с.
24. **Рідне місто моє : Літературно-художнє видання** / Упор. В. В. Слобода. – Дніпропетровськ : ПП «Ліра ЛТД», 2006. – 276 с.
25. **Світлична Г.** І буде лет : Вибране / Г. Світлична . – Київ : Молодь, 1989. – 320 с.
26. **Соломко Я.** Благословила осень золотая : Стихи и песни / Я. Соломко . – Днепропетровск : «Южная Пальмира», 2002. – 120 с.
27. **Тараненко О.** Душі моєї ліра: Вірші / О. Тараненко. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2008. – 196 с.
28. **Творцям перемоги : Літературно-художнє видання** / головний ред. Ю. Д. Поліський. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 388 с.
29. **Теплов В.** Зодиакальный свет: Стихи и поэмы / В. Теплов. – Дніпропетровськ: Поліграфіст, 2002. – 180 с.
30. **Усенко П. М.** Поезії / П. М. Усенко ; упоряд. Г. В. Усенко. – Київ: Радянський письменник, 1985. – 286 с.
31. **Шкляр А.** Тисячоока хвиля : Поезії / А. Шкляр. – Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1999. – 39 с.
32. **Шрубенко Б.** Низький уклін і квіти вам : Вірші / Б. Шрубенко. – Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1997. – 21 с.

Зміст

Передмова.....	с.3
Безкоровайний П.	с.4
Біба П.....	с.5
Бідняк Г.....	с.7
Бондаренко Ж.....	с.9
Бурлаков С.....	с.10
Бурхан В.....	с.11
Голота Л.....	с.12
Грушко-Колінько З.....	с.13
Демерджі Д.....	с.13
Дьомін О.....	с.14
Завгородній О.....	с.16
Зайвий О.....	с.18
Калиниченко Г.....	с.19
Калинова Д.....	с.20
Кашаєв П.....	с.21
Кібець Ю.....	с.23
Ковтуненко В.....	с.23
Корж В.....	с.24
Ленська Л.....	с.25
Мандель О.....	с.27
Миколаєнко М.....	с.28
Мілаш М.....	с.30
Некрасовська Л.....	с.31
Омельченко О.....	с.32
Парфімчук Ж.....	с.33
Погорєлова Н.....	с.34
Поливода С.....	с.34
Прокопенко Г.....	с.36
Пуппо І.....	с.37
Світлична Г.....	с.38
Селезньов М.....	с.39
Соломко Я.....	с.40
Стовба О.....	с.41
Тараненко О.	с.41
Теплов В.....	с.42
Усенко П.....	с.43
Чорна В.....	с.44
Шаповал П.....	с.45
Шкляр А.....	с.46
Шрубенко Б.....	с.47
Поетичні джерела.....	с.49
Зміст.....	с.5

Літературно-художнє видання

Жорстоке обличчя війни

Антологія віршів поетів Придніпров`я про війну

(До 75-річчя від початку Німецько-радянської війни 1941-1945 років)

Упорядник Валентина Володимирівна Білявська

Підписано до друку 10.05.2016. 52 стор. Тираж 50 прим.
КЗ «Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді ім. М.Светлова»,
49070, м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, 60.
e-mail: obmsvetlova @i.ua

